

pentru chemarea dlui I. Breazu la conferența de Istoria Literaturii române moderne de la Facultatea de Litere din Cluj-Sibiu.

Pentru chemarea unui titular la conferența de Istoria literaturii române moderne, creată de noua lege universitară la Facultatea noastră, găsesc că este necesar și corect ca, mai înainte de a face o propunere concretă, să dau câteva precizări asupra celor îndreptățiți să aspire la ea. Numărul celor care îndeplinesc condițiile legale și, dintre acestea, condițiunea primordială a unei activități științifice serioase în domeniul literaturii române moderne, este cu totul limitat: D-nii D.R. Mazilu și D. Murărașu la București, Gr. Scorpan la Iași și O. Boitoș și I. Breazu la Cluj-Sibiu.

Activitatea științifică a D-lui D. Mazilu s'a desfășurat atât în domeniul literaturii române vechi cât și în acela al literaturii moderne. În această sferă îi datorăm o remarcabilă ediție, însoțită de studiu, a poezii Luceafărul a lui Eminescu, precum și editarea, într'un volum publicat de Academia Română, a câtorva poezii ale aceluiași poet: o activitate de erudit, a cărui notă fundamentală caracteristică este izolarea unui moment și adâncirea lui până în ultimele smănunte.

Activitatea D-lui Murărașu este cu mult mai variată: în studii sau ediții, D-sa s'a arătat preocupat de scriitori ca Eminescu, Caragiale, Bălcescu. Ii datorăm deasemenea un succint tratat de istoria literaturii române. Scriitorul cărui i-a închinat cele mai numeroase și mai adâncite cercetări ale sale este Eminescu, pe care îl urmărește uneori în izvoarele vechi și moderne ale operei sale poetice, iar alte ori în evoluția gândirii ~~maxt~~ sociale și politice. Lucrarea de căpetenie a D-sale, Nationalismul lui Eminescu, este caracteristică întregului său fel de a lucra: un bogat material de informație, pe care înțelege să-l prezinte în așa fel încât să ducă mai mult la prinderea manifestărilor exterioare ale vieții sau ale ideii, ceea ce însemnează că nota care domină totul este cea descriptivă.

În articolele în care a discutat limba și edițiile lui Eminescu și Creangă, D-l Scorpan a dovedit o serioasă pregătire filologică pusă în serviciul istoriei literare. Capacitatea de a urmări raporturile literare de la o generație la alta de scriitori a dovedit-o D-sa într'o lucrare dezvoltată: Elemente eminesciene în poezia lui A. Vlahuță, Iași, 1937. Lucrarea nu se mulțumește să plutească în atmosfera generalităților, așa cum se întâmplă cu cele mai numeroase studii de felul acesta închinată poeziei lirice, ci coboară la analiza lexicului, izbutind să pună în lumină influența tiranică a vocabularului eminescian asupra generației următoare de scriitori. Notez în cele din urmă în studiul Valoarea simbolică a Luceafărului, Iași, 1936, D-l Scorpan propune o soluție uneia dintre cele mai aprins discutate probleme de literatură română.

Rezultă din acestea că ceea ce a preocupat în mod precumpănitor pe tinerii cercetători este problema Eminescu. Sânt, cred, în asentimentul

general când afirm că titularul conferinței de Istorie literară ~~este~~ română modernă dela Universitatea Transilvaniei trebuie să facă dovada unei orientări generale în literatura română, dar să nu excludă din preocupările sale problemele speciale ale literaturii române din Transilvania. De aceea cred că cei mai apropiați de obiectivele acestei conferințe sânt D-nii Boitoș și Breazu. Preocupat și de literatură, dar preocupat în același timp de probleme de cultură română în Transilvania, D-l Boitoș se caracterizează astfel printr'o activitate polivergentă, care nu acopere decât în parte domeniul de cercetare propriu conferinței amintite.

Cel mai indicat, prin preocupările sale științifice, să ocupe această conferință, este D-l Ion Breazu. D-sa îndeplinește condițiile cerute de lege: este doctor în Litere, având ca specialitate Istoria literaturii române moderne, și are o activitate științifică în specialitate neîntreruptă. Începând cu anul 1928 a funcționat, mai întâi ca asistent iar apoi ca șef de lucrări, la Facultatea noastră. În această ultimă calitate D-sa a arătat un deosebit spirit de organizator.

În ceea ce privește opera sa științifică, prima observație ce se impune să fie făcută este că ea se realizează în trei direcții: raporturile literare franco-române, literatura română din Transilvania și legăturile ei cu literatura din țara veche și bibliografia literară.

În prima direcție, în afară de câteva articole de o importanță mai restrânsă (Edgar Quinet și Dora d'Istria, 1931; Michelet și folclorul românesc, 1931; Les Roumains et le "Peuple" de Michelet, 1934) D-sa ne-a dat două opere în care discută două momente importante din istoria relațiilor franco-române: Edgar Quinet et les Roumains, Paris, 1929 și Michelet și Români, Cluj, 1935. Cea dintâi dintre acestea, prezentată ca teză de doctorat, pune accentul pe esențial nu pe raporturile lui Quinet cu Români - în această ordine un bogat material publicat și manuscris așteaptă încă să fie exploatat -, ci pe evenimentele vieții marelui scriitor și pe atmosfera în care s'a desfășurat activitatea sa. Lucrare de debut, era firesc ca Edgar Quinet et les Roumains să fie încă într'o oarecare măsură tributară lucrărilor anterioare, închinată aceleiași probleme. Ca metodă de cercetare și ca adâncire a materialului, Michelet și Români este o lucrare superioară primei și una dintre bunele noastre monografii de literatură comparată. În capitole speciale sânt urmărite raporturile dintre scriitorul francez și unii dintre marii luptători din renașterea națională a Românilor din secolul precedent: frații Brătianu, Bălcescu, Rosetti, Heliade Rădulescu, Hasdeu. Interesul cercetătorului se manifestă astfel pe o ~~lini~~ arie românească mult mai largă și, în anumite momente, el se caracterizează dessemenea printr'o explorare de adâncime. Amintesc în această ordine capitolul IV, intitulat Michelet și Români și C.A. Rosetti. Voiu nota în sfârșit faptul că unul dintre elementele ce definesc lucrările de literatură comparată ale D-lui Breazu este atașarea predilectă la raportu-

rile istorice directe, urmărite pe baza unei bibliografii care, în cazul celei din urmă, nu mai permite decât completări de ordin secundar. Celalt aspect al cercetărilor comparate: studiul fructificării pe sol național a ideilor celor doi scriitori francezi, îl preocupă deasemenea pe D^l Breazu, dar într'o măsură mai redusă.

Studiile închinată literaturii române din Transilvania și raporturilor ei cu literatura din țara veche sânt cu mult mai numeroase. În anumite cazuri, ele sânt dedicate activității unui om de știință (George Bogdan-Duică istoric și critic literar, Cluj, 1935), altelei literaturii contemporane (Opera poetică a lui Lucian Blaga, în Cosinzeana 1926, Societatea de mâine 1929, Gând Românesc 1933; Poezia lui Aron Cotruș, în Patria 1933; Ion Agârbiceanu, în Gând Românesc 1933). Sintetic este privită această literatură în articolul Viața literară românească în Ardealul de după Unire, Cluj, 1934. Se impune deasemenea să fie semnalat articolul Versuri populare vechi în manuscrise ardeleni vechi, apărut în Anuarul Arhivei de folklor din 1939; el este o contribuție serioasă la istoria interesului pentru literatura populară română. Il preocupă deasemenea viața spirituală ardelenă oglindită în anumite periodice (Iosif Vulcan și "Familia", în Transilvania 1942).

Cele mai importante lucrări pe care D-sa ni le-a dat însă în această ordine sânt acelea închinată raporturilor literare dintre Transilvania și țara veche. Voi semna pe planul acesta articolul despre Matei N. Millo în Transilvania și Banat (Omăgiu fratilor Lapedatu), și pe acele despre Vasile Alecsandri și Andrei Bârseanu (Transilvania 1941) și mai ales cele două studii dezvoltate: Literatura Tribunei (Dacoromania VIII) și Duiliu Zamfirescu și Transilvania (Studii literare, I).

Literatura Tribunei cuprinde două părți: pătrunderea spiritului junimist în Transilvania și contribuția ziarului Tribuna dela Sibiu la acest proces în primul rând, iar în rândul al doilea analiza literară a operei câtorva scriitori grupați în jurul publicației dela Sibiu. Documentată, inteligent lucrată și bine scrisă, partea primă a acestui studiu aduce paginile cele mai rezistente din întreaga activitate științifică de până acum a D-lui Breazu și constituie o cucerire științifică reală. Metoda pozitivistă de cercetare pe care D-sa o mănuește cu pricepere, era într'adevăr indicată să dea roade în domeniul istoriei ideilor; ea se dovedește însă mai puțin fructuoasă în partea a doua a lucrării, în care accentul urma să se deplaseze dela raporturile ideologice la valorile estetice. Cu o ușoară rezervă în ceea ce privește concisiunea expunerii, aceleași calități eminente le aduce și studiul Duiliu Zamfirescu și Transilvania, în care autorul urmărește, în dezvoltarea și sinuositățile sale, interesul romancierului pentru această parte a țării noastre, și isbutește să explice contradicțiile, aparent curioase, din atitudinea lui.

Nu este locul să se înregistreze toate articolele cu temă literară ale D-ului Breazu, care se resimt de motivarea ocazională a apariției lor. Nu găsesc deasemenea necesar să insist asupra numeroaselor sale recenzii, dintre care cele mai multe au un caracter strict expositiv. Nu pot să nu semnalez însă serviciul mare pe care D-sa l-a făcut cercetătorilor în Istoria literaturii române moderne prin bogata bibliografie literară pe care a publicat-o în vol. VI-IX din Dacoromania. Prezentată analitic și critic, ea este un indiciu al metodei precise de lucru a autorului.

În încheiere voi scoate în evidență faptul că lucrările D-lui Breazu se caracterizează printr'o progresivă consolidare științifică. Aceasta rezultă nu numai dintr'o explorare mai adâncă a materialului, ci și dintr'o precizare a metodei de cercetare și din descoperirea propriei vocațiuni: într'adevăr, terenul de cercetare cel mai petrivit D-lui Breazu este într'o măsură mai mică acela al literaturii comparate și într'o măsură cu mult mai mare acela al subiectelor de precisă delimitare, desprinse în primul rând din literatura română din Transilvania. În acest domeniu D-sa a dat lucruri de care știința românească este obligată să țină seama și faptul acesta mă determină să-l recomand, cu convingerea că nimeni n'ar putea-o servi mai bine, să ocupe conferința de Istoria literaturii române moderne dela Facultatea noastră.

J. Popovici
 (ss) L. Rusu

